

OPERATIIVINEN SOPIMUS 2019

Toimiala: Vapaa-aika

Palvelualue: Liikuntapalvelut

Sopimuksen tarkoitus:

Operatiivinen sopimus täydentää toimialan strategista sopimusta. Tässä sopimuksessa määritellään kaupungin strategiasta, strategisten ohjelmien linjauksista sekä liikuntalautakunnan painopisteistä johdetut liikuntapalveluja sitovat tavoitteet.

1 Lähtökohdat

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujohtaja
Markus Kalmar

Liikuntapaikkayksikkö

Liikuntapaikkapäällikkö
Oskari Nummi

Liikkumaan aktivointi

Liikuntapalvelupäällikkö
Minna Lainio-Peltola

Järjestöliikunta

Järjestöliikuntapäällikkö
Terhi Anttila

Havainnekuva vuoden 2018 organisaatiosta. Organisaatiomuutos käynnissä. Organisaatio uudistuu vuoden 2019 aikana.

Liikuntapalveluiden toiminta pohjautuu liikuntalakiin, jonka tarkoituksena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Tätä kautta Turun kaupungin liikuntapalvelujen tehtävänä on aktivoita turkulaiset liikkumaan ja parantamaan hyvinvointiaan liikunnan avulla. Turun kaupungin liikuntapalvelukeskus tuottaa erilaisia liikuntaolosuhteita ja palveluita kaikille turkulaisille, niin yksittäisille kaupunkilaisille kuin liikuntaa järjestäville yhdistyksillekin. Toimimme yhteistyössä kansalaisjärjestöjen sekä muiden hallintokuntien ja kumppaneiden kanssa, sekä osallistamalla kuntalaisia. Liikuntapalvelut toimii Turun kaupungissa alansa asiantuntijaroolissa. Palvelualue seuraa liikunta-alan kehitystä, pitää yllä tilannekuvaa turkulaisesta liikuntakulttuurista ja kehittää sitä.

Keskeisiin liikuntapalvelukeskuksen tuottamiin palveluihin lukeutuvat

- liikuntapaikkojen ylläpito ja varaaminen
- liikuntapalveluiden koordinointi ja järjestäminen
- liikunta-avustukset

Liikuntapalvelukeskuksessa on kolme yksikköä, jotka toimivat yhteistyössä strategisten tavoitteiden eteen:

Liikuntapaikkayksikkö

Liikuntapaikkayksikkö ylläpitää ja kehittää liikuntapaikkoja Turun kaupungissa. Tavoitteena kattavat ja korkeatasoiset kuntalaisten hyvinvointia ja urheilukulttuuria edistävät liikuntapaikat, joiden käyttöaste on korkea. Ylläpitotyö ja palvelut järjestetään tehokkaasti ja taloudellisesti. Liikuntapaikkojen korjausinvestointeja suunnitellaan liikuntapaikkasuunnitelmaan tukeutuen.

Järjestöliikuntayksikkö

Järjestöliikuntayksikkö on aktiivisessa vuorovaikutuksessa kaupungin liikuntajärjestöjen kanssa liikuntapalveluiden järjestämiseksi kuntalaisille. Yksikön tehtävänä on tukea kaupungissa toimivien liikunta- ja urheiluseurojen sekä liikuntaa järjestävien yhdistysten toimintaa. Järjestöliikuntayksikkö mahdollistaa tämän tuen suorina avustuksina, koulutuksiin panostamalla sekä ottamalla kantaa seurojen liikuntaolosuhteiden käyttöön vuorovarausperiaatteiden muodossa. Turulaisten liikunta- ja urheiluseurojen vaikuttaja- ja osallisuusryhmä toimii Seurapalamentti, joka esittelijänä on järjestöliikuntapäällikkö.

Liikkumaan aktivointi- yksikkö

Aktivointiyksikön liikuntapalveluvastaavien työn perusta muodostuu kullekin nimetyn ikä-/ kohderyhmän liikkumaan aktivoinnista sekä alueellisen liikuntatoiminnan kehittämisestä. Toimintaa ohjaa kaupungin strategia. Tavoitteena on terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien kuntalaisten liikkumaan aktiivointi ja aktiivisen elämäntavan omaksuminen kaikissa ikä- ja kohderyhmissä.

Työhön kuuluu eri kohderyhmien liikunnanohjaus sekä saavutettavien liikuntapalveluiden suunnittelu, koordinointi ja toteutus yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden mm. hyto-, sivistys- ja muiden VAPA toimialojen kanssa, ympäristökuntien sekä yhdistysten ja urheiluseurojen, oppilaitosten ja muiden kolmannen sektorin (esim. seura-kunta) toimijoiden sekä erilaisten hankkeiden kanssa.

1.2 Toimintaympäristön muutostekijät

1.2.1 Turkua koskettavat kansalliset liikuntaan vaikuttavat toimintaympäristön muutostekijät

Kansallinen liikuntakäyttäytyminen

Suomalaisten liikuntatottumuksissa ja painossa on tapahtunut viime vuosikymmeninä suuria muutoksia. Samalla kun vapaa-ajan liikunnan määrä on lisääntynyt, työn fyysinen rasittavuus, työmatkaliikunta ja yleinen aktiivisuus arjessa ovat selvästi vähentyneet. Aikuisten terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimuksen (ATH) mukaan vuonna 2015 suosituksen mukaisesti kestävyysliikuntaa ja lihaskuntoharjoittelua harrasti vain 17,5 % 20–54-vuotiaista suomalaisista ja 22,4 % turkulaisista. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomia (ei juuri mitään säännöllistä liikuntaa joka viikko) on suomalaisista aikuisista 20,8 % ja turkulaisista 17,8 %. Iän mukaan harrastamattomien osuus lisääntyy. 20–54-vuotiaista heitä on Suomessa 17,8 % ja turkulaisista 12,1 %, 55–74-vuotiaista 22 % suomalaisista ja 26,2 % turkulaisista ja yli 75-vuotiaista vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomia suomalaisia on 32,9 % ja turkulaisia 30,3 %. Ikääntyneellä väestöllä (> 75 v) 500 metrin matkan kävelemisessä suuria vaikeuksia oli jopa 23,7 %:lla suomalaisista ja 21,7 %:lla turkulaisista.

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymistä tutkivan Liitu 2016 -tutkimuksen mukaan seuraharrastamisen suosio on viimeisen vuosikymmenen aikana kasvanut. Vuoden 2014 Liitu-tutkimuksen mukaan seuratoimintaan osallistui yli puolet 11-15 -vuotiaista lapsista ja nuorista. Tämä ei kuitenkaan korreloi suoraan liikunta-aktiivisuutta ja kokonaisliikuntamääriä. Samasta tutkimuksesta käy ilmi, että vain viidesosa peruskoululaisista täyttää liikuntasuosituksen, joka on vähintään tunti päivässä ”kohtalaisen rasittavaa” liikuntaa. Vain joka kymmenes 15 – vuotias liikkuu sen verran, mitä terveys-suositukset edellyttävät. Ruutuaikaa (tv:n, tietokoneen, tabletin ja kännykän parissa vietettyä aikaa) mitattaessa 95 %:lla lapsista ja nuorista ruutuaikaa kertyy yli suosituksen, joka on kaksi tuntia päivässä. Paikallisesti lukuja tukee vuoden 2017 Move! –mittaustulokset, joiden mukaan joka viidennellä 5. luokkalaisella on Turussa heikko fyysinen toimintakyky. Kansallisesti liikunta-aktiivisuuden osalta urheiluseuratoimintaan osallistuvat nuoret ovat kyllä muita aktiivisempia, mutta heidän kokonaisliikuntamääränsä jäävät silti usein selvästi alle suositellun 18-20 tunnin viikossa. Lisäksi noin kolmasosa urheiluseuratoimintaan osallistuvista nuorista ei saavuta edes viikoittaista terveysliikuntasuositusta (14 h/vko).

Liikunta-aktiivisuudella on selkeä yhteys sairastavuuteen, hyvinvointiin ja kuolleisuuteen. Liikunta-aktiivisuus mm. pienentää riskiä sairastua sydän- ja verisuonitauteihin sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, vaikuttaa myönteisesti toimintakykyyn, työkykyyn, mielialaan ja auttaa hallitsemaan painoa. Säännöllisesti liikkuvilla henkilöillä on myös vähemmän pitkiä sairauspoissaoloja töistä. Liikunta on keskeisessä asemassa ennaltaehkäisyssä, hoidon ja kuntoutuksena valtaosassa merkittävimpiä kansansairauksiamme. Liikunta-aktiivisuuden väheneminen on osaltaan johtanut ylipainon yleistymiseen Suomessa. Lihavuus lisää huomattavasti riskiä sairastua muun muassa sydän- ja verisuonitauteihin, tyypin 2 diabetekseen sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksiin. Merkittävä lihavuus aiheuttaa myös liikkumisrajoitteita ja sillä on yhteys koettuun huonoon hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, että liian vähäinen liikunta aiheuttaa Suomessa 300-400 miljoonan euron vuosittaiset kustannukset. Kansanterveyden ja -talouden kannalta on tärkeää, että liikunnan terveyshyödyt ovat yhtäläisesti saavutettavissa kaikilla ikään, sukupuoleen, sosiaaliryhmään tai etniseen taustaan katsomatta. Tarvitaan siis lisää aktivointitoimenpiteitä liikuntaharrastamisen kasvattamiseksi myös Turussa.

Liikunnan tuottamien terveyshyötyjen rinnalle on noussut itsenäinen terveyshyötyjä synnyttävästä liikunnasta riippumaton tekijä, liiallinen paikallaanolo (istuminen). Keskiverto suomalainen istuu 7h (nuoret miehet yli 8h) ja arvioi istuen käyttämänsä ajan reilusti alakanttiin – eikä vapaa-ajan liikunta välttämättä riitä kumoamaan näiden määrien haittoja (Tommi Vasankari, Liikuntafoorumi 2014).

Valtionhallinnon toimenpiteet

Sote-uudistuksen seurauksena kunnat vastaavat myös jatkossa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen käytännön toteuttamiseksi tarvitaan :

- pysyvät poikkihallinnolliset yhteistyö- ja toimeenpanorakenteet (hyvinvointityöryhmä ja terveyden edistämisen koordinaatio)
- hallinnonalojen rajat ylittäviä johtamisen käytäntöjä ja vastuunottoa
- sitoutumista hyvinvointitavoitteisiin kuntasuunnittelussa
- ajantasaista tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä ja niihin vaikuttavista tekijöistä
- vaikuttavia terveyden edistämisen käytäntöjä
- ehkäisevän työn ammatillista osaamista ja riittävää henkilöstöä

Juha Sipilän hallituksen yksi nuorisotyöhön liittyvä kärkihanke on **Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE 2016 – 2019**. Sen yhtenä tavoitteena on, että palvelut järjestetään lapsi- ja perhelähtöisesti hallinnonrajat ylittäen. Muutosohjelmalla vahvistetaan vanhemmuutta ja matalan kynnyksen palveluja. Lähtökohtana on lapsen etu ja perheiden monimuotoisuus.

Juha Sipilän hallitus on käynnistänyt ensimmäisen Suomen historiassa laadittavan **Liikuntapoliittisen selonteon**. Selonteossa linjataan valtionhallinnon toimenpiteitä liikuntapolitiikassa ja sen on määrä valmistua syksyllä 2018.

Hallituksen kärkihankkeisiin liittyvä Liikkuva koulu -hanke lakkaa keväällä 2019. Hankkeen tavoitteena on luoda pysyviä käytänteitä kuntiin, jotta jokainen lapsi liikkuu koulupäivän aikana vähintään tunnin. Odotukset kuntaa kohtaan lisääntyvät hankekauden loppuessa, jotta jokaisen lapsen koulupäivään tavoiteltu tunti lisää liikettä toteutuu kunnan omin toimenpitein.

Kuntaliiton sivistyspoliittisessa Sivistyksen suunta -ohjelmassa linjataan kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopolitiikkaa vuoteen 2025. Linnjauksissa todetaan, että palvelujen tuottaminen edellyttää kunnilta yhteistyötä, ketteryyttä, joustavuutta sekä uuden teknologian hyödyntämistä. Vapaa-aikatoimialan liikuntapalveluille määritellyissä visioissa: Kuntalaiset liikkuvat terveytensä kannalta riittävästi ja saavat siitä iloa, elämyksiä ja työkykyä. Kuntien liikuntapalvelut ovat kohtuuhintaisia ja helposti saavutettavissa. Ennaltaehkäisevänä työmuotona terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta on koko kunnan yhteinen asia.

Valon ja Suomen Olympiakomitean yhdistyminen yhdeksi liikunnan katto-organisaatioksi vuonna 2017 vastaten järjestökentän teemoista Huippu-urheilu ja Lisää liikettä.

Kansallisessa urheilun muutoksessa lajiliitot etsivät valmennuskeskuksilleen sijoituspaikkoja myös suurista kaupungeista. Tästä viimeisin esimerkki ampumaurheiluliiton toimintojen osasijoittaminen Turun Kupittaalle.

1.2.2. Turun kaupungin sisäiset liikuntakulttuuriin tai palveluihin vaikuttavat toimintaympäristön muutokset

Turun kaupunki kasvaa n. 2500 asukkaalla vuodessa ja laajenee uusille asuinalueille (Syvälahti, Skanssi, Yli-Maaria, Kakola, Linna-kaupunki). Kaupungin laajeneminen haastaa peruspalveluluonteisten liikuntapalvelujen turvaamisen uusille asuinalueille. Uusia asuinalueita kaavoitettaessa tulisi näin aina tarkastella liikuntapaikkojen alueellista tarvetta. Tavoitteena tulisi olla hyvien liikuntaolosuhteiden turvaaminen asuinalueesta riippumatta. Lisäksi tulisi kehittää keskeisiä liikuntakeskittyviä, kuten Kupittaan liikuntakeskusta osana elinvoimaista liikunta- ja urheilukaupunkia, sekä osana Kupittaan kampus- ja tiedepuisto -kärkihanketta. Tällä hetkellä Syvälahteen rakentuvalla uudella yhtenäiskoululle ei rakennettu ulkoliikuntaolosuhteita, eikä myöskään tulevalle Skanssin asuinalueelle uusiin liikuntapaikkoihin ole osoitettu uutta investointi/ylläpito rahaa.

Liikuntapaikkakysyntä on suurempi kuin kaupungin investointikyky. Tästä johtuen on tarkoituksenmukaista kehittää liikuntapaikkojen rakentamisen ja ylläpidon avustamista. Tähän tarkoitukseen olisi syytä kohdentaa lisää avustusmäärärahoja. Liikunnallisiin toimintoihin jaettiin vuonna 2012 avustuksia 8,46€/as ja vuonna 2017 avustuksia jaettiin enää 7,32€/as. Esimerkiksi liikuntapaikkarakentamista tuetaan kokonaisuudessaan 50 000 € määrärahalta vuosittain, joka ei riitä laittamaan eteenpäin isompia liikuntarakentamishankkeita.

Ratapiha-hankkeen toteutuessa Turkuun saattaa syntyä merkittävä liikuntapaikkojen lisätarjonta ja Turku-hallin (Gatorade-Center) toiminnot tulee pohtia uudelleen osana laajempaa koko kaupungin liikuntapaikkaverkostoa.

Hallituksen kärkihankkeisiin liittyvä Turun Liikkuva koulu -hanke loppuu keväällä 2019. Hankkeen aikana luodut toimintamallit jatkuvat vakiintuneena toimintana syksystä 2019. Toimintamalleilla kehitetään merkittävällä tavalla lasten ja nuorten liikuntakulttuuria.

Palveluiden kysyntä kasvaa ja muuttuu

Väestön ikärakenne muuttuu, esimerkiksi ikäihmisiä (+75v) oli vuonna 2015 16 626 hlöä ja ennusteen mukaan vuonna 2030 25 700 hlöä (+9 074). Ikäihmiset ovat isoin yksittäinen asiakasryhmä esimerkiksi uimahalleissa ja he käyttävät myös paljon ulkoliikuntapaikkoja. Näin mm. Seniorirannekkeen käyttö on kasvanut merkittävästi (vuonna 2010 käyntikertoja oli n 50 000, kun vuonna 2017 käyntikertoja oli jo 200 000). Tämä näkyy mm. Petreliuksen uimahallin tarveselvityksessä, jonka mukaan palveluiden kysyntä kasvaa, mutta nykyinen uimahalli ei mahdollista kasvua, tarvitaan laajennus tai uusi uimahalli. Uimahalliverkostossa tärkeää on huomioida saavutettavuus ja alueellisuus.

Liikuntalajien määrä myös kasvaa (yli 60 lajia tuetaan) ja se vaatii erityisesti nykyisten liikuntaolosuhteiden monipuolisempaa käyttömahdollisuutta tai uusia liikuntapaikkoja.

Järjestöihin kuuluminen: Turkulaiset aikuiset osallistuvat aktiivisemmin (vähintään 1 krt/vko) liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan, kun suomalaiset muualla (ATH 2015). Kaikista turkulaisista 31,6 %, kun suomalaisista 29 % on näin aktiivisia. Erot vielä kasvavat väestön ikääntyessä, kun

turkulaisista yli 75-vuotiaista vielä 23,8 % osallistuu vähintään viikoittain liikunta- tai urheiluseurojen toimintaan, kun muualla maassa näin osallistuu vain 14,9 %. Turkulaisissa liikunta- ja urheiluseuroissa liikkuvista jäsenistä n. 70% on alle 20-vuotiaita, mikä tarkoittaa noin 42 000 lasta ja nuorta.

Liikuntakäyttötymisen trendit muuttuvat mm. Turussa vuonna 2017 18-79 -vuotiaille tehdyn Kuntapalvelututkimuksen perusteella voidaan todeta, että turkulaisista aikuisista 96% harrastaa jonkinlaista liikuntaa vähintään viikoittain. Tämän vuoksi myös kevyen liikenteen väylien kehittämiseen sekä ylläpitoon tulee osoittaa enenevässä määrin resursseja. Tämä on myös uudessa tulevassa kuntarakenteessa tärkeää, koska kunta- ja laisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuu tulee olemaan kunnilla ja sitä voidaan parhaiten edistää ihmisten terveellistä arkea tukevilla ratkaisuilla, kuten vaikkapa turvallisten pyöräteiden rakentamisella.

Liikuntatilojen varausmäärät kasvavat ja käsittelyajat vuorohakemuksissa pitkittyy. Nykyisellä resurssilla ja toimintamallilla ei kyettä tarjoamaan olemassaolevaa vapaata liikuntaresurssia toimijoille tehokkaasti, joten täyttöasteita ei saada merkittävästi kasvatettua kasvavasta kysynnästä huolimatta. Tarvitaan lisäresursseja varustoiminnan käsittelyaikojen purkamiseen ja laadun varmistamiseen.

Turku Future Sports konseptin myötä tulee myös ratkaista mukana olo vammoja ennaltaehkäisevän osaamiskeskuksen kumppanuusrooli suhteessa Turun Ammattikorkeakouluun, Suomen olympiakomiteaan ja Turun Seudun Urheiluakatemiaan. Onko Turku mahdollistamassa olemalla mukana prosessissa ja keskittymässä tarvittavien tilojen mahdollistajana turkulaisten liikuntaseurojen toimintaedellytysten kehittämisessä.

1.3 Toiminnan kehittämissuunnitelma ja strategiset painopisteet

Liikkuvat lapset ja nuoret - Kaikki lapset ja nuoret omaksuvat liikunnallisen elämäntavan

- Liikuntapalvelut edistää lasten ja nuorten kanssa toimivien tahojen yhteistyötä lasten ja nuorten kiinnittymiseksi liikunnalliseen elämäntapaan. Liikuntapalveluilla ja yhteistyötahoilla (varhaiskasvatus, oppilaitokset, nuorisopalvelut, huoltajat, järjestöt, neuvola- ja kouluterveydenhuolto ym.) on yhteinen ydinviesti lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämisen osa-alueista.
- Liikuntapalveluissa pääpaino lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämistyössä on erityisesti varhaiskasvatusikäisissä lapsissa ja heidän huoltajissaan.
- Liikuntapalvelut edistää yhdessä sidosryhmien kanssa lasten liikunnan laatutekijöiden toteutumista lasten liikunnassa. Liikuntapalvelut edistää sidosryhmien tiedon ja ymmärryksen lisääntymistä lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan taustalla olevista tekijöistä.

Aktivoiva ympäristö ja olosuhteet luovat edellytykset liikunnalliseen elämään

- Liikuntapalvelut toimivat asiantuntijaroolissa, kun kaupunkia suunnitellaan ja kehitetään liikunnallista elämäntapaa edistäväksi kaupunkiympäristöksi yhteistyössä eri sektoreiden kanssa. Aktivoivalla ympäristöllä on tulevaisuuden kunnassa korostuva rooli terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistämässä
- Liikuntapalvelut etsii uusia kehittämiskonsepteja liikuntaolosuhdeverkoston rahoittamiseksi, rakentamiseksi ja ylläpitämiseksi

Liikunta innostavana kumppanina elinvoiman ja hyvinvoinnin edistämässä

- Liikunnan kasvava kumppanuus ja uudenlainen konseptointi yritysten sekä tutkimus- ja oppilaitosten kanssa sekä elinvoiman että hyvinvoinnin edistämiseksi
- Turku rakentuu houkuttelevaksi urheilutapahtuma- ja liikuntamatkailukaupungiksi sekä valmennus- ja koulutuskeskukseksi yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
- Liikunta kehittää entisestään liikunnan palveluketjuja ja neuvontaa eri kumppanien kanssa terveiden elintapojen edistämiseksi, terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi sekä yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden vähentämiseksi

Liikunta- ja urheiluseurojen ja liikuntaa järjestävien yhdistysten kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen turkulaisten liikkumisen lisäämiseksi

- Kaupungin roolin kehittäminen mahdollistajasta myös aktiiviseksi kumppaniksi olosuhteiden, avustus- ja vuorojenjakopalveluiden sekä aktivointipalveluiden uudella kehittämisellä
- Seura- ja yhdistystoiminnan laadun ja osaamisen yhteiskehittäminen tiedolla johtamisen sekä paikallisen ja kansallisen osaamisverkoston avulla

2 Taloudelliset tavoitteet

2.1 Määrärahat

1.000 €	TOT 2017	TA 2018	TA 2019
Tulot	-3 980	-4 045	-4 045
Menot	22 836	24 651	24 981

Netto	18 856	20 606	20 936
Muutos-%		9,3	2

3 Resurssien käyttö

3.1 Työvoiman käyttö

	TOT 2017	TA 2018	TA 2019
Htv	94,9	101	102
Palkat ja palkkiot	3 283 972	3 458 225	3 547 423
Sijaistus %	32,0	30,9	31
Sairauspoissaolo%	2,9	1,9	2,5

4 Toiminnalliset tavoitteet

Hanke	Projekti	Hyötytavoite	Tuotostavoite	Strategiakytös
Vapa: Aktiivisuuden edistäminen	Aktivoiva ympäristö ja olosuhteet	Aktivoivalla ympäristöllä on tulevaisuuden kunnassa korostuva rooli terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistämässä.	Tavoitteena luoda mallinnos aktivoivan ympäristön arviointiin. Alueellinen pilottikohde. Projektissa tehtäisiin yhdessä muiden toimijoiden, ennen muuta kaupunkiympäristötoimialan kanssa.	3.3.10 Sujuvaa ja turvallista arkea tuetaan hyvällä kaupunkiympäristöllä ja palveluilla.
Vapa: Aktiivisuuden edistäminen	Liikuntaneuvonnan palveluketjut	<p>Riittämätön liikunta lisää sairastavuutta, josta syntyy kustannuksia. Liikuntakäyttäytymiseen vaikuttaminen ennen sairastumista (primaaripreventio) on sekä yhteiskunnan että henkilön etu.</p> <p>Yksilölliseen liikuntaneuvontaan tavoitellaan työikäisiä ja ikääntyneitä, joiden sairastumista tai toimintakyvyn heikkenemistä liikunnalla voidaan ehkäistä. Neuvonnan tavoitteena on asiakkaan fyysisen aktiivisuuden lisääntyminen ja/tai passiivisen ajan väheneminen ja sitä kautta terveyden ja hyvinvoinnin koheneminen.</p> <p>Tavoitteena on, että liikuntapalveluiden toteuttama yksilöllinen liikuntaneuvonta täydentää Hyvinvointitoimialan toteuttamaa elintapaneuvontaa ja asiakasohjautuvuus on sujuvaa.</p>	<p>Liikuntapalvelukeskuksella on primaaripreventiivisen liikuntaneuvonnan malli työikäisille ja ikääntyneille. Malli sisältää asiakaskohderyhmän määrittelyn, liikuntaneuvontaan ilmoittautumisjärjestelmän, liikuntaneuvontaprosessin määrittelyn, kirjaamisen ja vaikutusten arvioinnin sekä jatkopalveluiden kuvaamisen.</p> <p>Liikuntapalvelukeskuksen antaman liikuntaneuvonnan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • roolista on sovittu kaupungin sisäisten sidosryhmien ja V-SSHP:n kanssa • asiakaskohderyhmä ja neuvontaan ohjautumisen kriteerit on rajattu, määritelty ja kuvattu • määrällisestä asiakastavoitteesta ja siihen käytettävästä työaikaressurssista on sovittu • vaikutusten mittaamisen kriteerit ja mittarit on määritelty ja otettu käyttöön • malli on luotu ja sen vaikutuksia testattu. 	2.3.1 Tuetaan aktiivista elämäntapaa luomalla edellytyksiä omatoimiselle aktiivisuudelle

<p>Vapa: Aktiivisuuden edistäminen</p>	<p>Voimaa vanhuuteen tutuksi ja tavaksi</p>	<p>Toimintakykyisempi vanhusväestö tukee kunnan elinvoimaisuutta: sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset vähenevät, ikäihmiset saavat lisää osallistumismahdollisuuksia ja terveyserot ka- ventuvat</p>	<p>Voimaa vanhuuteen – ohjelman hyvin käytänteiden kehittäminen ja erityisesti toimiva yhteistyö kaupungin toimijoiden kesken. Selkeytetään palveluketjua ja parannetaan palveluihin ohjautuvuutta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kaupungin järjestämien palveluiden palvelupolun organisointi tarkistetaan ja siitä viestitään yhtenäisesti ammattilaisia / asiakkaita. Myöhemmin ketjuun lisätään myös yksityisen ja 3. sektorin toiminta. - Palveluihin ohjautuvuutta parannetaan laadukkaalla neuvonnalla: yksilöllistä liikuntaneuvontaa ikääntyneille, IKINÄ-kaatumisenehkäisyneuvontaa terveyspalveluissa, ikääntyneiden testipäivät. <p>Turkulaisille +75-vuotiaille kotona-asuville luodaan mahdollisimman kattava palvelutarjonta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Asukkaat pääsevät itse vaikuttamaan palveluiden kehittämiseen (Liikuntaraadit / osallistaminen, Vanhusneuvosto ja Vanhustyön neuvottelukunta mukana hakeen ohjausryhmässä) - VoiTas-ryhmätoiminnan kehittäminen: laadukasta ja tehokasta voima- ja tasapainoharjoittelua yli 75-vuotiaille. - Ikääntyneille sopivien liikuntaolosuhteiden kehittäminen: lähellä omaa kotia, sisällä ja ulkona, helposti saavutettavissa ja käytettävissä 	<p>2.1.3 Luodaan parempia palveluita kehittämällä vaikuttavia asiakaskeskeisiä palveluprosesseja</p>
--	---	---	--	--

VaPa: Digitaalisten medioiden hyödyntäminen	Asiakastietojen keruu	Asiakastietojen keruu ja seuranta suhteutettuna käytettävissä oleviin tilaresursseihin mahdollistaa paremman tiedolla johtamisen ja toimenpiteiden entistä tehokkaamman kohdentamisen. Järjestelmän tuottamasta tiedosta on hyötyä sisäisenä työkaluna mm. vuorojaon periaatteiden toteutumisen seurannassa, avustamismäärärahojen kohdentamisessa sekä tarveselvitysprosesseissa.	Projektin päätuotoksena on sellainen asiakastiedonkeruujärjestelmä, jonka avulla voidaan kerätä asiakastiedot systemaattisella, vertailukelpoisella ja toistettavissa olevalla tavalla (vuosi toisensa jälkeen). Projektin aikana määritellään myös toimipisteiden eli liikuntatilojen kapasiteetit. Projekti toteutetaan useassa vaiheessa, jolloin tuotoksia on useampia: nykytilan kuvaus, tilojen kapasiteettien määrittely, valmis järjestelmä, analysoitavaksi saatavan datan haltuunotto sekä datan analyysisuunnitelman tarkentaminen.	2.3.3 Aktiivista elämäntapaa edistävät palvelut kohdennetaan hyödyntämällä paremmin asiakas- ja asukastietoa
VaPa: Digitaalisten medioiden hyödyntäminen	Liikuntatilojen käytön tehostaminen ja vuorojaon kehittäminen	Käyttämättä tai vajaalla käytöllä olevien liikuntatilojen varauksiin puuttumalla säästetään investointikustannuksissa. Vuorojakoprosessin tehostaminen mm. digitaalisesti ja toimintamallin avaaminen sekä vähentää asiakaspalautteen määrää että säästää henkilöstön aikaa. Avoimella ja selkeällä prosessilla taataan toimintavarmuus organisaation sisällä sekä avoimuus ja tasapuolisuus ulospäin.	Vuorojaon prosessin tehostaminen ja avaaminen sekä periaatteiden näkyväksi tekeminen. Digitaalisten järjestelmien parempi hyödyntäminen vuorojakoprosessin pohjana. Hinnaston määrittely ohjaamaan tehokasta ja asianmukaista liikuntatilojen käyttöä.	

Vapa: Kumppanuudet	Lasten liikunnan laatutekijöiden edistäminen seuroissa	Projektin tavoitteena on edistää lasten ja nuorten urheiluseuratoiminnan laatutekijöitä turkulaisissa urheiluseuroissa. Näihin tavoitteisiin päästään osaamisen edistämällä sekä tiedon ja ymmärryksen lisäämisellä lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan taustalla olevista tekijöistä. Osaamisen vahvistamisella halutaan antaa seuroille avaimia arkipäivän työhön lasten ja nuorten parissa. Näin seuratoimintaan mukaan tulevat lapset saivat innostavan ympäristön harrastaa ja harjoittelu tapahtuisi lapsen kehitystä huomioivalla tavalla. Lopullisen päämääränä on kaikkineen lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan ja terveyden elämäntapojen edistäminen sekä drop-outin estäminen. Projektin aikana oppilaitosten sekä liikuntajärjestöjen kanssa luotojen yhteistyömuotojen ja verkostojen avulla Turussa päästään viemään edistämään laaja-alaisesti ja kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten liikunnan laatutekijöitä.	Projektin aikana luodaan pysyvä toimintamalli osaa-mispääoman pysymiseksi seurassa. Laatutekijöiden edistämistä seuroissa toteutetaan mentorointimallilla, jossa toimijoina ovat JYU ja Kihu. Lisäksi hanke kiinnitetään ProPeriin (projekti urheilufysioterapian ja kuntoutuksen osaamis- ja kehittämiskeskussa) liikuntafysiologian ja liikemallien osaamisen edistämiseksi seuroissa sekä Turun yliopiston Sports Club for Health -hankkeeseen. Projekti synnyttää sekä vankistaa seuroihin ohjaaja- ja valmentaja-aineista, jotka tunnistavat lasten liikunnan taustalla olevat laatutekijät. Yksi projektin tavoitteista on myös kaupungin avustusjärjestelmän kehittäminen.	2.3.2 Toteutetaan palveluja yhteistyöllä kansalais- ja järjestötoiminnan kanssa
Vapa: Kumppanuudet	Liikunta- ja urheilutapahtumat -toimintamallin suunnittelu	Saada liikuntapalveluiden asiantuntijuus paremmin osaksi laajempaa liikunta- ja urheilutapahtumien tuotantoa kaupungissa. Prosessien osalta tapahtumaorganisaattoreiden työ helpottuu, kun kaupungin yhteistyökuviot ovat selkät. Turku nähdään houkuttelevana tapahtumanjärjestämiskaupunkina ja asiantuntevana yhteistyökumppanina.	Luodaan toimintamalli, jossa kaupungin eri toimijat tunnistavat oman roolinsa liikunta- ja urheilutapahtumien järjestämisessä. Avataan ja selkeytetään avustusten jaon tavoitteita. Projektin aikana luodaan tehdään nykytilan kuvaus tapahtumatuotannon prosesseista. Tämän jälkeen selkeytetään liikuntatoimen sisäinen toimintamalli tapahtumatuotannon osana: miten vuorovaraus toimii, kuka tapahtumista päättää sekä miten omalla avustustoiminnalla voidaan tapahtumia mielekkäimmin tukea. Projektin aikana	3.1.5 Turkuä kehittää merkittävänä matkailu-, kongressi- ja tapahtuma-kaupunkina

			valmistellaan myös niistä liikuntatiloista, joissa tapahtumia suurimmaksi osaksi järjestetään, tapahtumatuotekortit. Tämän jälkeen syvennetään yhteistyöverkostoja kaupungin sisällä tapahtumien hallinnan sujuvoittamiseksi.	
Sito/Terveiden elämäntapojen edistäminen	Liikkuva koulu 2018	Koulun kautta on mahdollisuus tavoittaa koko kohderyhmä ja saada lisäarvoa vapaa-aikatoimialan ja erityisesti liikuntapalveluiden tavoitteille edistää lapsen ja nuoren liikunnallisen elämäntavan omaksumista ja ylläpitoa sekä turvata tasapuolisia osallistumismahdollisuuksia kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan. Arjen liikkumisen edistäminen kävelen ja pyörällä on nostettu tärkeäksi kestävä kasvun tekijäksi Turku 2029 -strategiassa. Myös kaupunginosiin viedyt palvelut todetaan liikenteen vähentämisen ja tätä kautta kestävä hiilineutraalin kehityksen kannalta merkittäviksi. Liikkuvan koulun avulla lisätään opettajien osaamista erityisesti toiminnallisissa opetusmenetelmissä ja osallistamisessa, jotka ovat keskeisiä sekä Liikkuvan koulun että opetussuunnitelman perusteissa olevien laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Liike- ja Mihi meidän koulussa liikunnallisella harrastotoiminnalla edistetään lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan omaksumista perusliikuntataitoja kehittäväällä ja liikunnan monipuolisuutta korostavalla toimintamallilla. Harrastotoimintaa toteu-	Tavoitteena on, että jokainen turkulainen peruskouluikäinen liikkuu vähintään tunnin päivässä. Hankkeen avulla luodaan toimialojen monialaisella yhteistyöllä pysyvä kaupunkitason rakenne ja malli, jolla tuetaan jokaisen peruskouluikäisen kasvua, kehitystä ja oppimista liikunnan avulla. Liikkuvan koulun avulla lisätään opettajien osaamista erityisesti toiminnallisissa opetusmenetelmissä ja osallistamisessa, jotka ovat keskeisiä sekä Liikkuvan koulun että opetussuunnitelmassa olevien laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. Liikunnallisella harrastotoiminnalla kehitetään erityisesti lasten ja nuorten perusliikuntataitoja.	2.1.1 Luodaan puitteet hyvinvoinnille laaja-alaisella yhteistyöllä

		tetaan perusopetuksen opetussuunnitelman kerhotoiminnan tavoitteiston mukaisesti. Koulupäivän aikaista aktiivisuutta edistetään ja istumista vähennetään sekä oppilaita osallistavaa toimintakulttuuria kehitetään vuorovaikutuksessa koulun henkilökunnan ja koulun kaikista oppilaista koostuvan oppilaskunnan kanssa.		
--	--	--	--	--

5 Henkilöstön hyvinvointi ja työelämän laatu

5.1 Kaupungin yhteiset tavoitteet

Henkilöstöohjelman painopistealue	Toimialan tavoite TA 2019	Palvelualueen toimenpiteet TA 2019
Työ lisää hyvinvointia.	1A Kehitetään työyhteisötaitoja ja johtamista. <ul style="list-style-type: none"> - hyödyntämällä koulutusta - antamalla tukea - luottamalla omiin alaisiin 	- Pyritään parantamaan työpaikan ilmapiiriä vuorovaikutteisella johtamiskulttuurilla. - Työmäärien ollessa korkeita pyritään tehokkaammin priorisoimaan töitä ja kehitetään myös itsensä johtamista mm. kehityskeskusteiluihin ja koulutuksiin tukeutuen.
Rakentava ja hallittu muutos - muutos on mahdollisuus!	6A Työyhteisön kyky kehittää omaa toimintaansa	- Osallistetaan työntekijöitä laajasti kehittämistyöhön. - Ymmärryksen lisääminen työntekijöiden vastuusta omasta työstään sekä työyhteisön hyvinvoinnista. Liikuntapalveluissa on käynnissä organisaatiouudistus, jolla pyritään hyödyntämään henkilöstön osaaminen ja voimavarat nykyistä paremmin.
Parempi johtaminen	9B Työpaikan tiedonkulun varmistaminen	- Pidetään säännöllisesti työpaikkakokouksia. Tiedonkulku varmistetaan viestimällä kahdensuuntaisesti palvelualueen johtoryhmässä, laajennetussa johtoryhmässä, osastopalavereissa ja henkilökuntapäivillä.
Lisätietoja:		

5.2 Toimialoittain/palvelualueittain seurattavat tavoitteet

Kunta 10- mittarit	TOT 2016	TA 2018	TA 2019
Kehityskeskustelujen käyminen (kyllä, %)	87,1	90	90
Kehityskeskusteluja hyödyllisinä pitävät (kyllä, %)	41,7	50	60
Työilmapiiri (1 - 5)	3,37	3,5	3,5

6 Tunnusluvut

6.1 Tavoitteelliset tunnusluvut

Tunnusluku	Tyyppi	TOT 2016	TOT 2017	TA 2018	Arvio TOT 2018	TA 2019	Seuranta- väli
Aktivointiosaston käyntikerrat yht.	V	83 766	92 929	84 000	91 000	88 000	1 krt/v
Lapset/nuoret	V	49 920	54 638	52 000	52 000	49 000	1 krt/v
Työikäiset	V	13 114	13 693	14 000	14 000	14 000	1 krt/v
Ikääntyneet	V	9 862	10 534	11 000	11 000	11 000	1 krt/v
Soveltava liikunta	V	4 901	6 419	6 500	6 500	6 500	1 krt/v
Maahanmuuttajat	V	5 689	7 290	7 000	7 000	7 000	1 krt/v
Muut	V	280	355	500	500	500	1 krt/v
Uimalaitosten kävijämäärät	V	712 424	778 100	800 000	800 000	800 000	1 krt/kk
Liikkuva koulu ryhmien määrä		180	215	213	220	220	1 krt/v
Liikkuva koulu harrastajien KA kävijä- määrä /vko		1 250	2 500	3 000	3000	3 200	1 krt/v
Avustukset per asukas*	T/T	7,52€	7,59€	7,40€	7,40€	7,35€	1 krt/v
Palloiluhallit ja isot liikuntasalit va- rausaste	K/T	82,77%	83%	80%		80%	1 krt/v
Pienet ja keskikokoiset liikuntasalit varausaste	K/T	59,99%	63%	70%		70%	1 krt/v
Täysimittaiset keino- ja laiturikentät käyt- töaste (1.4.-31.10.)	K/T	55,65%	55,63%	60%		60%	1 krt/v
(Muut) pallokentät käyttöaste (1.5.- 31.10.)	K/T	13,47%	10,23%	15%		15%	1 krt/v
Jäähallien (Varissuo, Impivaara) va- rausaste	K/T						1 krt/v
Lasten ja nuorten osuus tilavarauk- sista		52,27%		55%		55%	1 krt/v
Liikuntapalveluiden nettomenot/asu- kas	T/T	98,29€	99,00€	105,90€			1 krt/v

Asiakastyytyväisyys KA - Liikuntahallit	L/V	3,96	3,68	3,9		3,9	1 krt/v
Asiakastyytyväisyys KA - Kuntosalit	L/V	3,84	3,93	3,8		3,9	1 krt/v
Asiakastyytyväisyys KA - Uimahallit	L/V	3,90	4,05	3,9		4,0	1 krt/v
Asiakastyytyväisyys KA – Koulujen salit	L/V	4,02	3,83	4,0		3,9	1 krt/v
*väkiluku heinäkuussa 2017							

Tunnusluvun tyyppi:

V= Volyymi

L/V=Laatu/vaikuttavuus

S/P=Saataavuus/peittävyys

T/T=Tuottavuus/taloudellisuus